

JAN CEES VAN DUIN

Filatelistische elementen

Deel 14: Frankeertarieven

Juiste frankering

Frankeertarieven vormen één van de twaalf filatelistische elementen. Ook belangrijk in een thematische verzameling. Het wordt namelijk als een gebrek aan filatelistische kennis aangerekend als poststukken worden getoond die, zonder nadere toelichting, onjuist zijn gefrankeerd. Voor thematisch gebruik zijn frankeertarieven overigens een lastig toe te passen element.

Onjuiste frankering

Met het tonen van met port belaste stukken (wegens onderfrankering) is niets mis. Tussen 1 mei 1940 en 1 oktober 1950 kostte het 3 p om een brief van Engeland naar Nederland te versturen. Dus is 5 cent strafport op de brief van afbeelding 1 correct. Er was ½ p te weinig geplakt, 100% verhoging maakt 1 p en dat komt overeen met 5 cent. Door de beporing is de onderfrankering als het

ware rechtgetrokken.

In verzamelingen opgenomen poststukken dienen overigens juist te zijn gefrankeerd. Het komt nogal eens voor dat in verzamelingen ook stukken zijn opgenomen met een overfrankering. Bijvoorbeeld als een (dure voor buitenlands verkeer bestemde) postzegel is gebruikt voor binnenlands verkeer; een 'gewone' postzegel met een lagere waarde was voldoende geweest (2). Overfrankering is veelal ook een bezwaar bij het tonen van gelopen eerstedagenveloppen. Nu is het opnemen van eerstedagenveloppen in het algemeen sowieso niet aan te raden (zie elders). Ook kan sprake zijn van onjuiste frankering, bijvoorbeeld door te frankeren met een niet-geldige zegel (3) of met een niet meer geldige zegel (4); in feite is dat ook onderfrankering.

1

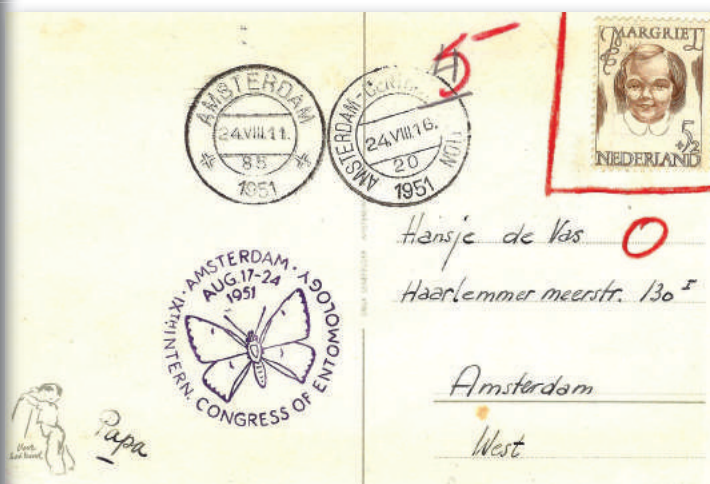
2

Verschillende frankeertarieven

Er zijn verschillende tarieven voor verschillende afstanden (binnen en buiten de gemeente, binnen- en buitenland e.d.), voor verschillen in gewicht, voor de aard van het poststuk (brief, pakket e.d.) Ook zijn er tarieven voor bijzondere wen-

3

4

5

6

8

7

sen voor de verzending zoals aantekenen, zenden onder rembours en ten aanzien van de snelheid van bezorging (expres, priority). Daarnaast zijn er voor bijzondere omstandigheden soms bijzondere tarieven (lagere tarieven voor braillepost, frankeervrijdom voor de overheid e.d.).

Indien een stuk in een verzameling is opgenomen en het tarief of de tarief aanduidingen zijn onduidelijk, verklaar dan het tarief in een ander lettertype dan de doorlopende thematische tekst, dit toont filatelistische kennis. Bijvoorbeeld bij afbeelding 5: 'juist tarief, brief 2^e gewichtsklasse 30 c, aantekenen 15 c, expresse 40 c, waarde 4x 5c, totaal 105 c'.

De frankeerwaarde die op een postzegel staat, is gebruikelijk een waarde die in het normale postverkeer goed kan worden gebruikt. Er bestaan veelal afzonderlijke zegels met de juiste frankeerwaarde voor een brief tot 20 gram, een brief tot 50 gram, binnenland, buitenland, drukwerk, aangetekende brief e.d. Op een poststuk hoeft dan maar één zegel te worden geplakt. De drukoplages van de zegels met een bepaalde frankeerwaarde worden afgestemd op de verwachte vraag. Een hoge oplage voor zegels met een frankeerwaarde voor binnenlandse brieven tot 20 gram, een lage oplage voor zegels met een frankeerwaarde voor per expresse te versturen brieven.

Toeslagzegels

De reden van de toeslag op een toeslagzegel kan op zich niet thematisch worden gebruikt: de toeslag is geen

10

9

onderdeel van een frankeertarief en heeft geen enkele postale functie. De reden van de toeslag blijkt overigens vaak uit hetgeen op een zegel staat, bijvoorbeeld ouderen (bij zomerzegels), Rode Kruis of kinderen, wordt waarschijnlijk ook al mooi op de toeslagzegel zelf aangegeven (6). Het feit dat het een toeslagzegel is, is dan thematisch niet relevant.

Mogelijk thematisch te gebruiken tarieven

Het komt voor dat de Post misbruik maakt van mensen die alle postzegels willen verzamelen en geeft dan in kleine oplage zegels uit met een bijzondere, niet erg gangbare - veelal hoge - waarde. In de door de DDR uitgegeven series postzegels is soms een zogenaamde *Sperrwert* opgenomen. Ter gelegenheid van de 150e overlijdensdag van Friedrich Schiller verscheen in de DDR een serie van drie postzegels. Eén van de zegels (7) was de eerste *Sperrwert*. Hierbij gaat het om een zegel die wel normaal geldig was, maar in een geringer aantal werd gedrukt dan de andere zegels van dezelfde serie. Deze 'zeldzame' zegels verkocht de DDR voor deviezen, vooral aan buitenlandse kopers. Met name die ongebruikelijke

frankeerbedragen zouden thematisch kunnen worden gebruikt, bijvoorbeeld in een thema over de economie. Omdat het echter ongewenst commercieel en niet zuiver filatelistisch materiaal betreft, kunnen deze *Sperrwert*-zegels en met hen de gehele serie, beter in het geheel niet in een tentoonstellingsverzameling worden opgenomen. Sommige speciale tarieven zijn te gebruiken voor speciale thema's. Wellicht dat voor een thema als armoede, schaarste de hulpuitgifte Curaçao 1918 waarbij uit gebrek van 1 cent-zegels gedurende een aantal weken in totaal ruim 30.000 frankeerzegels van 2 en 2½ cent schuin werden gehalveerd. De (ruim 60.000) halve zegels werden verkocht als geldige frankering (8). De Post hanteerde voor braillestukken/blindenpost lange tijd een verlaagd tarief (9, met dank aan René Hillesum). Een reden daarvoor was dat een tekst in braille vaak meer plaats inneemt dan een gewoon geschreven tekst en dat de tekstdrager (karton) veelal zwaarder is dan papier. Een blindenpoststuk is bijzonder en past uitstekend in een thematische verzameling, maar zo'n stuk is niet zo beeldend als een postzegel met brailletekens en/of met een blindengeleidend hond (10). <